

" ...

I- İPTAL İSTEMİNİN GEREKÇESİ :

İptal isteminin gerekçesi, dava dilekçesinde aynen şöyle açıklanmıştır :

'...A. Tabiî servetler ve kaynaklar, bir başka ifadeyle madenler, devlet ve toplum yaşamı bakımından son derece önemli olan varlıklardır. Doğada belli miktarda bulunmaları, işletilmeleri ve kullanılmaları sonucunda, diğer üretim birimleri gibi yeniden yerine konulmaları mümkün değildir.

Böyle varlıkların sayılamayacak özellikleri karşısında, toplum yaşamının gereksinmelerine uygun tarzda değerlendirilmesi konusunda Devletin kendisini görevli saymaması düşünülemez.

Anayasamızın Başlangıç bölümünde vurgulanan 'Atatürk'ün belirlediği milliyetçilik anlayışı ve O'nun inkılâp ve ilkeleri doğrultusunda' ibaresi ve yine Anayasamızın 2. maddesinde Devletimizin sosyal hukuk Devleti olduğunu belirleyen ibaresi, yine Anayasamızın 5. maddesinde Devletin amacının kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak olduğunu belirleyen ibareler, birbirini tamamlayan ve Devletimizin temel felsefesini ortaya koyan esaslardır.

Buna göre Anayasamız Atatürk ilkelerinden Devletçiliği öngörmekte olup, bu yolla Devletin sosyal Devlet olmasını sağlamayı amaçlamıştır.

Anayasanın öngördüğü, Devletçilik ve sosyal Devlet diğer nitelikleri yanında ekonomik yaklaşımlarında kamu girişimlerine ağırlık veren ve millî ekonomiyi bu anlayışla düzenleyen bir Devlettir. 'Devlet ekonomiye hem düzenleyici hem de işletmeci olarak girecek, ekonomiyi tüm ulusun, halkın yararına yönlendirecektir.'

'Sosyal Devletin Anayasamızda öngörülen görevleri yerine getirebilmesi, Devlet yetkilerinin artması, teşkilât kurarak hizmetleri gerçekleştirmesi gerekir. Türk Anayasasında yer alan sosyal ve iktisadî haklar ve ödevler liberal bir devlet anlayışıyla yerine getirilemez.

İşte Anayasamız Devletçilik sisteminin müesseseleri olup, sosyal Devleti gerçekleştirecek esaslarla ilgili hükümler koymuştur. Kamulaştırmaya, Devletleştirmeye ilişkin hükümler böylesine hükümlerdir.

İşte bu nitelikteki hükümlerden birisi de Anayasamızın 168. maddesidir. Bu madde : 'Tabiî servetler ve kaynaklar Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Bunların aranması ve işletilmesi hakkı Devlete aittir. Devlet bu hakkını belli bir süre için, gerçek ve tüzelkişilere devredebilir. Hangi tabiî servet ve kaynağın arama ve işletilmesinin, Devletin gerçek ve tüzelkişilerle ortak olarak veya doğrudan gerçek ve tüzelkişiler eliyle yapılması, kanunun açık iznine bağlıdır. Bu durumda gerçek ve tüzelkişilerin uyması gereken şartlar ve Devletçe yapılacak gözetim, denetim usul ve esasları ve müeyyideler kanunda gösterilir.' denmektedir.

Buna göre;

a) Tabiî servetler ve kaynaklar diğer bir ifadeyle madenler Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır.

b) Bunların aranması ve işletilmesi hakkı Devlete aittir.

c) Devlet bu hakkını hangi tabii servet ve kaynağın devredileceğini kanunun açık izniyle özel sektöre belli bir süre için devredebilecektir.

d) 'Gerçek ve tüzelkişilerin uyması gereken şartlar ve Devletçe yapılacak gözetim, denetim usul ve esaslar ve müeyyideler kanunda gösterilir.'

Bu düzenlemeye göre aslolan madenler üzerinde Devletin tasarrufu ve Devletin işletmesi olmakla birlikte, istisnaî olarak bu hak gerçek ve tüzelkişilere devredilebilecektir. Ancak hangi tabii servet ve kaynağın devredileceği hususu kanunun açık iznin bağlıdır.

Buradaki 'hangi tabii servet ve kaynak' ibaresinden maksat; devredilecek tabii servetin muayyen ve belli olacağını açıklığa kavuşturmadır. Bu hükme göre madenlerin işletilmesinin tümüyle özel sektöre devredilmesi konusunda yasa çıkarmak mümkün değildir. Hele ki bor, uranyum, trona gibi ülkemiz açısından özel önemi haiz ve stratejik madenlerin Devletçe değil özel sektör ve bu arada yasanın açık bıraktığı olanaklardan yararlanarak yurda girecek yabancı sermaye tarafından işletilmesini ulusal ekonomi, ulusal güvenlik ve yurt savunması açısından kabul etmek son derece sakıncalı ve yanlış olur, bu nedenle de bir yasal düzenlemeye gidilemez.

Aksi halde Anayasanın belirlediği istisnaî kural, ana kuralın yerine ikame edilmiş olacaktır ki, böyle bir durum Anayasamızın iradesinin ters çevrilmesi sonucunu doğurur.

B- Bilindiği üzere Anayasamızın 7. maddesi; 'yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisi'nindir. Bu yetki devredilemez.' demektedir.

Yine Anayasamızın 124. maddesi de hangi hallerde ve hangi makamların yönetmelik çıkaracaklarını belirlemektedir.

C- Anayasamızın bütçeye ilişkin 161. maddesi son fıkrası; 'bütçe kanununa bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamaz.' demektedir.

DÜZENLENEN BU YASA İSE

Anayasamızın 168. maddesinde istisna olarak konan hükmü temel ve ana kural haline dönüştürmek suretiyle tüm madenlerin özel sektörçe aranması ve işletilmesi hususunu hüküm altına almış, bu konudaki engelleri kaldırarak Devleti adeta devre dışı bırakmıştır.

Ayrıca bu yasa, Devletin bu hak ve yetkisini daha doğrusu ödevini yalnızca Türk özel sektörüne değil, yabancı şirketlere ve yabancı özel sektöre de devrini türlü yollarla olanaklı hale getirmiştir.

Bu durumlar Anayasamızın 168. maddesine aykırı düştüğü gibi, başlangıç bölümünde ve Anayasamızın 2. maddesinde belirlenen Atatürk Milliyetçiliği, Atatürk ilke ve inkılapları (Devletçilik), sosyal hukuk Devleti anlayışına, Devletin amaçlarını belirleyen 5. maddesine aykırıdır.

Madenlerle ilgili önceki yasamız 160 maddeden teşekkül etmişken, bu yasa 50 maddeden ve geçici 7 maddeden meydana gelmiştir. Böyle bir düzenlemenin doğal sonucu

Esas Sayısı : 1985/20
Karar Sayısı : 1986/30

olarak, bu kanunda, kanunla düzenlenmesi gerekli birçok konular yönetmeliklere bırakılmıştır. Bu yasada 20 den fazla maddede yönetmelik çıkarılması öngörülmüştür.

Bu düzenleme bu açıdan Anayasanın 7 ve 124. maddelerine aykırı bulunmaktadır.

Yine bu Yasanın 13. maddesinde saptanan harçların her yıl Bütçe Kanunlarında günün ekonomik koşullarına göre yeniden tespit edileceği belirtilmiştir ki bu hüküm de Anayasamızın 161. maddesi son fıkrasına aykırıdır.

Yasanın 48. maddesi Yeminli Teknik Bürolar kurulmasını öngörmektedir. Anlaşıldığına göre bu bürolar kamu hizmeti göreceklidir. Böyle bir düzenleme Anayasamızın 128 ve 129. maddelerine aykırıdır."